

อุตสาหกรรมยาสูบเป็นอุตสาหกรรมอย่างหนึ่งที่ทำรายได้ให้ผู้ประกอบการสูงมาก ทุกชาติในโลกพยายามที่จะมีอุตสาหกรรมนี้เป็นของตนเอง บางประเทศกำหนดให้เป็นอุตสาหกรรมผูกขาดรวมทั้งประเทศไทย และแม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ฝรั่งเศส อิตาลี ออสเตรีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฯลฯ ชาติที่พัฒนาแล้วและมีความเจริญรุดหน้าในอุตสาหกรรมยาสูบก็พยายามขยายกิจการนำผลิตภัณฑ์ยาสูบของตนเข้าสู่ประเทศอื่นหรือประเทศที่ด้อยพัฒนา หรือที่มีเทคโนโลยีทางอุตสาหกรรมยาสูบต่ำกว่า เพื่อสร้างความนิยมในบรูหรืออันเป็นผลิตภัณฑ์ของตนให้แพร่หลายไปทั่วโลก เป็นการหารายได้และระบายวัตถุดิบคือใบยา และสารปรุงของประเทศตนเองไปครองความเป็นใหญ่ในอุตสาหกรรมยาสูบและตลาดบุหรี่ไว้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทในสหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรป บริษัทใหญ่ ๆ ที่มีโรงงานกระจัดกระจายไปทั่วโลก หรือเข้าร่วมลงทุนหรือขายลิขสิทธิ์ให้ผลิตบุหรี่ปราของตนเองออกจำหน่ายก็คือ บริษัท British American Tobacco (B.A.T), บริษัท Philip Morris, บริษัท R.J. Reynolds Tobacco ซึ่งผลิตบุหรี่ปราที่มีความนิยมคือ State Express, Dunhill, Marlboro, Kent, Winston, Salem ฯลฯ ส่วนใหญ่ประเทศที่ยอมให้บริษัทเหล่านี้เข้าไปตั้งโรงงานหรือซื้อลิขสิทธิ์มาผลิตเป็นประเทศที่เคยถูกปกครองมาก่อน เช่น มาเลเซีย, ฟิลิปปินส์, สิงคโปร์, ฮองกง หรือประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางการค้า เศรษฐกิจ และภูมิประเทศใกล้เคียงกัน เช่น ประเทศในยุโรป จึงจำเป็นต้องยอมเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกัน

บริษัท B.A.T. เคยครองความเป็นใหญ่ในอุตสาหกรรมยาสูบ ในประเทศไทยมาจนปี พ.ศ. 2484 รัฐบาลจึงพยายามซื้อกิจการให้ตกมาเป็นของคนไทยได้สำเร็จรวมทั้งบริษัทเล็ก ๆ อีก 2-3 บริษัท และประกาศเป็นรัฐวิสาหกิจผูกขาดในปี พ.ศ. 2486 เป็นโรงงานยาสูบที่ดำเนินการโดยคนไทยมาจนบัดนี้

ประเทศไทยเอง ขณะนี้บริษัททั้งสามดังกล่าวข้างต้น ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากบริษัทในประเทศ ก็พยายามที่จะเข้ามาร่วมลงทุนสร้างโรงงาน หรือให้โรงงานยาสูบซื้อลิขสิทธิ์ของเขา มาผลิต หรือส่งบุหรี่ปราของเขาเข้ามาจำหน่าย และได้ใช้ความพยายามมาตลอดทุกยุคทุกสมัย ฉะนั้นเพื่อให้อุตสาหกรรมยาสูบยังเป็นกิจการที่ดำเนินการโดยคนไทย ให้ผลประโยชน์อันเกิดจากอุตสาหกรรม

นี้ตกเป็นของชาติไทยเองทั้งหมดตลอดไป โรงงานยาสูบซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่รัฐผูกขาดให้ทำการผลิตและจำหน่ายบุหรี่เข้าแร่ตภายในประเทศ จะต้องรับรับผิดชอบตนเองทุกด้าน โดยมีการวางแผนการดำเนินการทุกขั้นตอนให้เหมาะสม เพื่อความอยู่รอดและเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศและมีผลผลิตคือบุหรี่ เป็นที่นิยมแก่ชาวไทยตลอดไป

โรงงานยาสูบเป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นในรูป ของรัฐวิสาหกิจที่มีวัตถุประสงค์ในการหารายได้ให้รัฐบาลเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ โรงงานยาสูบสามารถทำรายได้เป็นจำนวนมากให้แก่รัฐบาล และได้นำเงินส่งเป็นรายได้ของแผ่นดินทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ นำเงินส่งรัฐบาลจากยกอกรั่วสุทธิประจำปีและค่าเสตมป์ยาสูบอกร้อยละ 48-58 ของราคาขายปลีกซึ่งเดิมรัฐบาลมีใ้กำหนดจำนวนรายได้ที่โรงงานยาสูบจะต้องนำส่งอย่างแน่นอน แต่ในปัจจุบันรัฐบาลได้กำหนดยอดเงินให้โรงงานยาสูบนำส่งเป็นร้อยละ 80 ของกำไรสุทธิหรือมากกว่าในบางปี* และมีแนวโน้มที่รัฐบาลจะเรียกเงินนำส่งรัฐและอัตราค่าเสตมป์สูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่ราคาการจำหน่ายบุหรี่กลับถูกกำหนดโดยรัฐบาลซึ่งมีผลทำให้ความคล่องตัวในการดำเนินงานลดลง แต่โรงงานยาสูบก็ยังมีผลกำไรติดต่อกันทุกปี แม้จะไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง นอกจากเป็นรัฐวิสาหกิจที่ทำรายได้ให้รัฐเป็นจำนวนมากแล้ว ยังได้ช่วยสร้างงานให้แก่ประชากรส่วนหนึ่งของประเทศ ทั้งพนักงานยาสูบ จำนวน 8,800 คนเศษ ชาวไร่ และผู้ทำการค้าเกี่ยวกับยาสูบอีกประมาณ 300,000 คนให้มีรายได้แน่นอน โรงงานยาสูบได้ส่งเสริมการทำไร่ยาสูบเพื่อพัฒนาการเกษตร ปรากฏว่าผู้ปลูกยาสูบมีรายได้สูงกว่าการทำนาถึง 3 เท่า นับว่าได้ช่วยขจัดปัญหาการว่างงาน และยกระดับมาตรฐานการครองชีพ ก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ และลดปัญหาทางสังคมอันเป็นการช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอีกทางหนึ่ง

นับตั้งแต่ดำเนินกิจการ โรงงานยาสูบทำรายได้ให้รัฐสูงขึ้นเป็นลำดับ ตามสถิติในระยะสิบปีที่ผ่านมาปรากฏว่าในปีงบประมาณ 2517 จำหน่ายยาสูบได้เป็นเงิน 4,585 ล้านบาทเศษ เป็นรายได้ที่รัฐได้รับจากโรงงานยาสูบ 3,078 ล้านบาท สำหรับในปี 2526 จำหน่ายได้ 14,848 ล้านบาท

*นับตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมา รัฐบาลกำหนดยอดเงินให้โรงงานยาสูบนำส่งร้อยละ 57.5 ของกำไรสุทธิ

เป็นรายได้เข้ารัฐ 10,610 ล้านบาท หรือประมาณร้อยละ 6 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2526 ของประเทศ

ถึงแม้โรงงานยาสูบจะมีรายได้จากการขายสูงขึ้นทุกปี แต่ปรากฏว่าอัตราส่วนกำไรสุทธิต่อค่าขาย (net profit margin) กลับลดลงตลอดนับตั้งแต่ปี 2521 เป็นต้นมาเมื่อเทียบกับปี 2520

ปี	รายได้จากการขาย (บาท)	กำไรสุทธิ (บาท)	กำไรสุทธิต่อค่าขาย (ร้อยละ)
2520	7,076,738,424	1,615,017,034	22.82
2521	7,408,033,784	1,573,553,417	21.24
2522	8,512,032,737	1,579,427,820	18.56
2523	10,271,659,307	1,665,491,391	16.21
2524	12,326,497,142	1,577,688,301	12.80
2525	13,289,054,755	1,038,264,157	7.81
2526	14,848,454,461	870,405,477	5.86
2527	15,853,825,304	907,098,911	5.72

ปัจจุบันรัฐบาลได้เพ่งเล็งรัฐวิสาหกิจที่ดำเนินงานขาดทุน เพื่อโอนให้เอกชนรับไปดำเนินงานแทน โรงงานยาสูบถึงแม้จะมีกำไรทุกปี แต่การที่มีกำไรลดลงนั้น เป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นถึงปัญหาหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการดำเนินงานที่สำคัญ ซึ่งปัญหาและการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานดังกล่าว อาจเกิดจากกระบวนการทางด้านการผลิต การตลาด การเงิน หรือจากหลายกระบวนการรวมกัน ดังนั้นหากมีการศึกษาการจัดการทางการเงิน หรือวิเคราะห์ทางการเงินโดยอาศัยตัวเลข และข้อมูลทางด้านการผลิตและการตลาดประกอบกันแล้ว ก็จะสามารถทราบถึงปัญหาหรือการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโรงงานยาสูบได้ อนึ่ง นับตั้งแต่เดือนตุลาคม 2528 เป็นต้นไป โรงงานยาสูบจะได้ประกาศใช้แผนวิสาหกิจโรงงานยาสูบ ฉบับที่ 1 หากมีการศึกษาวิจัยดังกล่าวแล้วก็จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่โรงงานยาสูบ ในการนำผลการศึกษาไปพิจารณาเพื่อดำเนินงานตามนโยบายของแผนวิสาหกิจต่อไป

วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างทั่ว ๆ ไปของโรงงานยาสูบซึ่งดำเนินงานในรูปของรัฐวิสาหกิจ
2. เพื่อวิเคราะห์การดำเนินงานทางการเงินของโรงงานยาสูบ และวิเคราะห์ฐานะทางการเงินโดยพิจารณาทั้งทางด้านการลงทุน และการจัดหาเงินทุน
3. เพื่อเสนอวิธีที่ใช้ในการกลั่นกรองการวิเคราะห์ทางการเงินอย่างมีระบบ
4. เพื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ ทางการเงินที่เกิดขึ้น และหาวิธีในการแก้ไข

แนวเหตุผลที่สำคัญหรือสมมติฐานในการศึกษา

1. การที่กำไรสุทธิต่อรายได้จากการดำเนินงานของโรงงานยาสูบลดลงทุกปี ทั้ง ๆ ที่รายได้จากการดำเนินงานในช่วงเดียวกันนั้นเพิ่มขึ้นตลอด เป็นเพราะว่าอัตราการขยายตัวของค่าใช้จ่ายในการขายและการบริหารไม่สัมพันธ์กับอัตราการขยายตัวของรายได้จากการดำเนินงาน
2. การลงทุนและการจัดหาเงินทุนของโรงงานยาสูบเป็นไปอย่างสอดคล้องกัน
3. สามารถนำวิธี decomposition measures มาใช้ในการวิเคราะห์ทางการเงินอย่างมีระบบ

ขอบเขตในการศึกษา

การวิจัยนี้จะศึกษาการจัดการทางการเงิน ในอดีตของโรงงานยาสูบทั้งทางด้านการลงทุน การจัดหาเงินทุน และการดำเนินงาน ตั้งแต่ปี 2522-2527/ เป็นการศึกษาข้อมูลในอดีตเพื่อประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สาเหตุของปัญหานั้น ๆ และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา ทั้งนี้ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพยากรณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตแต่อย่างใด ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ใช้ในการวิเคราะห์ จะมาจากงบการเงินของโรงงานยาสูบตั้งแต่ปี 2522-2527

การรวบรวมข้อมูลและวิธีการศึกษา

ก. ประเภทของข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์และประมวลความคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลทุติยภูมิ
 - ก) จากเอกสารต่าง ๆ ซึ่งจัดทำโดยโรงงานยาสูบ

ข) จากข้อเขียนและวารสารทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางการเงินของโรงงานยาสูบ

ค) ข้อมูลและตัวเลขทางการเงินอันได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกำไรสะสม งบต้นทุนขาย งบต้นทุนผลิตจากรายงานผู้สอบบัญชี สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตั้งแต่ปี 2522 - 2527

ข. วิธีการศึกษา

1. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ข้างต้น และคำนวณอัตราส่วนทางการเงินเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพคล่อง สภาพเสี่ยง สมรรถภาพในการดำเนินงานและสมรรถภาพในการหากำไร
2. วิเคราะห์ที่มาและใช้ไปของเงินทุน จากงบแสดงที่มาและใช้ไปของเงินทุน
3. วิเคราะห์รายการในงบดุลโดยวิธี decomposition measure
4. วิเคราะห์แนวโน้มทางการเงิน โดยใช้อัตราร้อยละของปีฐาน
5. นำข้อมูลทั้งหมด และผลการวิเคราะห์มาสรุปพฤติกรรมกรรมการจัดการทางการเงิน ปัญหาต่าง ๆ ทางการเงินและเสนอแนะข้อคิดเห็น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลของการวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงฐานะ และการดำเนินงานทางการเงินของโรงงานยาสูบที่เกิดขึ้นจริงในอดีต ตลอดจนทราบถึงปัญหา หรืออุปสรรคทางการเงินที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ เหล่านั้น หากในอนาคตมีเหตุการณ์ในทำนองเดียวกันเกิดขึ้นอีก ผู้บริหารของโรงงานยาสูบ สามารถที่จะนำแนวทางในการแก้ปัญหาที่ได้เสนอไว้นั้น ไปปรับใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาวะการณ์ในอนาคตได้ นอกจากนี้การวิจัยยังทำให้ทราบถึงผลของวิธีที่ใช้ในการกลั่นกรองการวิเคราะห์ทางการเงิน ตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ว่ามีประสิทธิภาพ และมีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ทางการเงินหรือไม่เพียงใด

อนึ่งโรงงานยาสูบจะตีประกาศใช้แผนวิสาหกิจโรงงานยาสูบ ฉบับที่ 1 ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2528 เป็นต้นไป คาดว่าการวิจัยนี้จะมีประโยชน์ในการนำไปพิจารณาเพื่อดำเนินงานตามนโยบายของแผนดังกล่าวได้ต่อไป